

Κυριακή του Θωμά: ένα γεγονός αμφισβήτησης ή μια γιορτή της πίστης; (Νικόλαος Κόϊος, Συντονιστής Περιεχομένου της Πεμπτουσίας)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)



Η σημερινή ημέρα, η Κυριακή του Θωμά, ο οποίος κατά γενική ομολογία αδίκως έμεινε στην ιστορία ως «άπιστος», αποτελεί μία ξεχωριστή γιορτή για την Εκκλησία. Είναι η μόνη Κυριακή της Πασχάλιας περιόδου η οποία εμφανίζει μία σχετική λειτουργική και υμνολογική αυτονομία σε σχέση με τις υπόλοιπες, μέχρι την απόδοση της «Εορτής των Εορτών». Περισσότερο ξεχωριστή όμως είναι για το βαθύτερο νόημά της, μιας και η βασική αναφορά της ευαγγελικής περικοπής του Ιωάννη (Ιω. 20, 19-31), η οποία διαβάζεται σήμερα, αναφέρεται στο ζήτημα της Πίστης. Έτσι θα μπορούσαμε να ονομάσουμε την Κυριακή του Θωμά, ή του Αντίπασχα, όπως την αναφέρει εν παρενθέσει το Τριώδιο, ως μία γιορτή της Πίστης.



Ο Θωμάς θέλει να δει για να πιστέψει. Και μάλιστα όχι απλά να δει, αλλά να ψηλαφήσει, να ακουμπήσει, να αισθανθεί, να ακούσει. Θέλει να γεμίσουν όλα τα αισθητήρια της ψυχής και του σώματός του με την παρουσία του επί τρεις ημέρες Μεγάλου και Αγαπημένου Απόντος. Ο Χριστός βέβαια σωματικώς ήταν απών, αλλά ως τέλειος Θεός ποτέ δεν εγκατέλειψε το κατ' εικόνα δημιουργηθέν πλάσμα Του και προ πάντων τους μαθητές Του. Εκείνοι όμως βίωναν πολύ έντονα την απουσία Του ως εγκατάλειψη. Αυτό βίωνε και ο Θωμάς. Η στάση του ωστόσο εκφράζει και την μεγάλη του επιθυμία να ξαναδεί τον Διδάσκαλο, Κύριο και Θεό Του. Θα μπορούσαμε να διακινδυνεύσουμε να πούμε ότι ο Δίδυμος επείγεται προς την ψηλάφηση των τύπων των ήλων και της λόγχης ώστε με περισσή δύναμη και χαρά να αναφωνήσει «ο Κύριός μου και ο Θεός μου!».

Η πίστη του Θωμά είναι βιωματική και άμεση. Όμως ο ίδιος ο Χριστός, αν και δεν του στερεί την χαρά της άμεσης και αισθητής γνώσης, ομιλεί τρόπον τινά, εσχατολογικά μακαρίζοντας όσους θα πιστέψουν στο πρόσωπό Του και τον λόγο Του, χωρίς να δουν και να ψηλαφήσουν όπως εκείνος. Η ιστορία της Εκκλησίας έδωσε εκατομμύρια τέτοιων παραδειγμάτων. Άγιοι, μάρτυρες, όσιοι, ευλαβείς, απλοί άνθρωποι της καθημερινότητας, αμαρτωλοί, μορφωμένοι, αγράμματοι πίστεψαν στον λόγο του Ευαγγελίου χωρίς να «δουν», έχοντας αισθητήρια καρδιακά, νοερά και μυστηριακά. Αυτό όμως δεν ελάττωσε την πίστη τους,

αντίθετα την ενδυνάμωσε, την στερέωσε, την κατέστησε καρποφόρα, άλλαξε τον ρου της ιστορίας και σήμερα εμείς, τα μέλη της στρατευόμενης Εκκλησίας τους μακαρίζουμε στοιχούμενοι με το κυριακό λόγιο «Μακάριοι οι μη ιδόντες και πιστεύσαντες». (Ιω. 20,29)

Στη νεώτερη εποχή, η οποία κυρίως σηματοδοτήθηκε από το φαινόμενο – κίνημα του Διαφωτισμού στην Δύση, η θρησκευτική πίστη δέχθηκε δριμύτατη κριτική από την διανόηση και την φιλοσοφία. Η κριτική αυτή υπήρξε από σχετικά νηφάλια (π.χ. Καντ, Φρόμμ) έως ριζοσπαστική και ακραία (Ντιντερό, Φόιερμπαχ, Νίτσε). Η πίστη στον Θεό θεωρήθηκε ως πηγή φαλκίδευσης της ελευθερίας του ατόμου, ετερονομίας της ηθικής του και αποπροσανατολισμού του ορθού λόγου, παθητικότητας στις κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις. Είναι σχεδόν αμέτρητα αυτά που μπορεί κάποιος να διαβάσει ως κριτική προς την θρησκευτική πίστη.

Υπήρξαν ωστόσο στον αιώνα μας σημαντικότεροι διανοητές οι οποίοι διέκριναν μέσα από μία δική τους οπτική, την δυνατότητα του σύγχρονου ανθρώπου να οδηγηθεί στην ελευθερία και την ηθική του αυτονομία μέσα από την θρησκευτική πίστη. Ένας από τους σπουδαιότερους στοχαστές που εκπροσωπούν μία τέτοια τάση είναι ο Καρλ Πόππερ (Sir Karl Raimund Popper). Αυστροβρετανός φιλόσοφος ο οποίος γεννήθηκε στις 28 Ιουλίου του 1902 και πέθανε στις 17 Σεπτεμβρίου του 1994. Τις περισσότερες επιρροές στην σκέψη του δέχθηκε από τον Αϊνστάιν, με τον οποίο διατηρούσε προσωπική γνωριμία και από τον Καντ, τον οποίο είχε μελετήσει σε βάθος και πλάτος. Αν και η μεγάλη του αγάπη ήταν οι θεωρητικές φυσικές επιστήμες, μέσα από την μελέτη των οποίων έκανε τομές στην επιστημολογία, περισσότερο έγινε γνωστός με το βιβλίο του «Η ανοικτή κοινωνία και οι εχθροί της», ένα μνημειώδες και ογκώδες έργο πολιτικής φιλοσοφίας.

Στο έργο του αυτό ο Πόππερ αναδεικνύει τούς αρχαίους Έλληνες Σοφιστές ως τους θεμελιωτές του παγκόσμιου ανθρωπιστικού κινήματος. Τους αποκαλεί «κίνημα τής Μεγάλης Γενιάς», το οποίο κάνει λόγο όχι μόνο για ηθική αυτονομία, αλλά και για την ισότητα των ανθρώπων μεταξύ τους σέ μία εποχή, πού ή ανισότητα θεμελιωνόταν θεωρητικά από τούς μεγαλύτερους νόες, εννοώντας τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη[1]. Κατά τον Πόππερ, ο πρώτος πού αμφισβητεί την φυσικότητα των ιδιομορφιών του κοινωνικού περιβάλλοντος είναι ο Πρωταγόρας. Με τον Πρωταγόρα αναδεικνύεται ο ανθρώπινος παράγοντας ως ο μοναδικός καθοριστικός κριτής των θετών νόμων και της ηθικής[2]. Ωστόσο, παρά το ότι θεωρούσε τον άνθρωπο κριτή και δημιουργό των ηθικών κανόνων, έκρινε ως άκρως απαραίτητη τη θεϊκή βοήθεια για την ορθή και πλήρη εκτέλεσή τους. Αναγνώριζε έτσι το πεπερασμένο και αδύναμο της ανθρώπινης φύσης[3].

(Συνεχίζεται)

[1] Κάρλ Πόππερ, *Η άνοιχτή κοινωνία και οι έχθροί της*, μετάφραση Είρ. Παπαδάκη, τόμ. 1, Αθήνα 1980, σ. 132.

[2] *Ό.π.*, σ. 113.

[3] *Ό.π.*, σ. 126.